

Thầy nói chuyện với mà chúng cho đất nước ta

Tác Giả: Nguyễn Quang Thi&#u

Chúa Nhật, 25 Tháng 9 Năm 2011 08:35

Một lời tôi chia sẻ, một cái cúi đầu, một bước đi lùi, một nỗi căm giận thân ái, một giọng nói tin cậy của một người hèn đã một lần nữa làm nên nhân cách người Nhật.

Cố gắng đi và về Hà Nội - Boston và Boston - Hà Nội, tôi đau quá cả nhai sân bay Narita, Tokyo chúng tôi đang học. Khi mua vé, một số người khuyên đừng đi qua Nhật vì có thể bị nhiễm phóng xạ. Nhưng có lẽ vì tôi đã quá quen Tokyo nên tôi vẫn cứ đi thành thói quen và cũng thấy yên tâm. Và thú thực, tôi cũng muốn được quan sát nước Nhật đang sống như thế nào sau cơn "titanic" mà tràn qua cho dù chúng tôi trong không gian này là một sân bay. Báo chí đã nói về biến động và nhân cách người Nhật sau thảm họa sóng thần cũng như biến động và nhân cách người Nhật sau khi người Mỹ ném hai quả bom nguyên tử xuống đất nước này. Và cả biến động của người Nhật ngay khi dân tộc họ trở thành một trong những dân tộc giàu có nhất thế giới.

Trong sân bay Narita. Ảnh: Wikipedia

Ở nhiều nơi trong khu vực sân bay Narita, người ta có dán một tờ giấy với nội dung nước Nhật đang gặp khó khăn sau thảm họa sóng thần nên thiêu nung, vì vậy quên lý sân bay xin lỗi hành khách khi họ đang đi qua hòa trong khu vực sân bay không thể phục vụ hành khách như trước kia. Lúc đó không nhìn thấy tôi xin lỗi đó, tôi tự ra khó chịu với sự nóng bức trong sân bay sau một chuyến bay quá dài. Nhưng khi được đọc tin tức xin lỗi đó thì tôi lại thấy xin lỗi những người Nhật. Lúc đó, tôi thấy mình thật ích kỷ. Sống thật khó. Có lẽ chỉ khi chết rồi con người mới có thể tuyên bố rằng mình đã sống hoàn toàn tử tế.

Tôi là kẻ nghiện thuốc lá. Bởi thế, xuống sân bay là tôi đi tìm kiếm phòng hút thuốc. Cho đến bây giờ, chúng tôi là tôi không tìm thấy phòng hút thuốc trong sân bay còn tất cả các sân bay tôi đã từng qua đều có phòng hút thuốc. Nhưng chúng ta đâu, phòng hút thuốc trong sân bay lại rộng, đẹp và sạch như sân bay Narita. Tất cả mọi thứ trong phòng hút thuốc ở Narita đều đẹp và sạch như là một phòng khách sạn. Nhìn là biết những người quản lý sân bay đã quan tâm đến cái phòng hút thuốc như thế nào. Nhưng xin bọn họ đừng quan tâm không phải vì họ khuyến khích người ta hút thuốc mà là vì sự văn hóa của họ. Hút thuốc có hại sức khỏe cho người hút thuốc và cũng có hại phần nào đó cho người bên cạnh. Nhưng không vì vậy có hại đó mà người không hút thuốc tẩy chay người hút thuốc. Phép lạ gì vậy người người hút

Thầy dạy nấu ăn mà thầy dạy cho đời chúng ta

Tác Giả: Nguyễn Quang Thiệu
Chúa Nhật, 25 Tháng 9 Năm 2011 08:35

---

thực qua cách thiếp kê và chăm sóc các phòng hút thực là một phép nghệ thuật văn hóa của những người quen lý sân bay Narita. Hút thực không có tiền, nghĩa là không vì phạm luật pháp trừ khi anh hút thực của người khác hút. Và vì vậy, người hút thực phải đổi cách văn hóa và bình đẳng. Tôi nói vậy vì tôi thấy phòng hút thực của nhiều sân bay trên thế giới gần như đã biến mất. Một cái phòng như xích dẫm người vào hút thực là chuyện. Những người hút thực chen nhau trong một khói thực trông thật thảm hại. Có lẽ những người quen lý các sân bay đó tìm cách đầy đủ và sạch sẽ những người hút thực để cho họ phải bỏ thực chẳng?

Tôi còn nhớ mãi một trong những câu chuyện đau lòng trong các trại giam giữa những người Việt Nam vượt biên qua Hồng Kông những năm đầu thập kỷ 80 của thế kỷ trước. Cảnh sát Hồng Kông cai quản những trại đó đã ra lệnh những người Việt Nam vượt biên mỗi ngày mỗi người phải bắt 50 con ruồi thì mới được phát khẩu phần ăn. Đó là một số sạch sẽ. Đó là vô nghĩa tâm. Tôi đã trải nghiệm trò chuyện với một số người từ trại đó trở về. Họ đã khóc khi kể lại câu chuyện bắt ruồi để được ăn. Trước kia tôi không nghĩ đến việc bắt thực lá. Những khi nhìn những phòng hút thực của sân bay Narita và cách những người lao công lau chùi phòng hút thực đã làm tôi nghĩ đến việc bắt thực lá. Người ta chỉ có thể thực tiễn con người bằng văn hóa chứ không bao giờ thực tiễn con người bằng áp bức dẫm dẫm bắt cứ hình thức nào được.

Vì thời gian quá ngắn sân bay Narita quá dài nên chúng tôi tìm đến một quán ăn trong sân bay. Tôi gọi một bát mì hải sản. Theo trí nhớ của tôi thì giá một bát mì như vậy vẫn không có gì thay đổi sau cuộc khủng hoảng kinh tế toàn cầu và được biết sau thảm họa sóng thần. Lúc đó, nghĩ lại những cơn bão giá trong những năm trước đó bát quái mà người tiêu dùng không thể tìm thấy dường như thoát ra. Khi chúng tôi ngồi vào bàn thì một người hầu bàn bước đến cúi đầu chào chúng tôi và hỏi chúng tôi dùng gì. Rồi anh mang những chiếc cho chúng tôi. Lúc đó, tôi vô tình chạm vào tay anh và làm đổ cốc nước. Những chiếc cốc rơi xuống đất. Trong khi tôi lúng túng chạm phải làm gì thì người hầu bàn đã nói lại xin lỗi và quên quên lau chiếc cốc của tôi bằng một chiếc khăn trắng tinh. Tôi thực sự bất ngờ và thấy xấu hổ. Tôi nghĩ đến cách nghệ thuật của những người Việt Nam và những người công nhân. Người hầu bàn lau chiếc cốc bằng cốc của tôi kể từ những chiếc lau một viên kim cương. Tôi cảm thấy rằng người hầu bàn trong những quán ăn ở Việt Nam cúi xuống lau giày cho khách thì họ sẽ rất xấu hổ. Những người bắt đầu rằng: chính tôi, người có chiếc giày được lau, mới là người thấy xấu hổ chứ không phải là người lau chiếc giày này cho tôi.

Khi ăn xong, tôi đã để lại một món tiền tip khá khá vì muốn bày tỏ sự biết ơn của mình với người hầu bàn đó. Những người hầu bàn nói họ không nhận tiền tip. Một lần nữa, tôi thực sự ngạc nhiên. Tôi chỉ tìm cách để lại tiền tip cho người hầu bàn những người hầu bàn vẫn như những người khác. Năm 1992, trong chuyến đi đầu tiên của mình đến Mỹ, tôi có đến một quán ăn người Việt ở New York. Khi ăn xong tôi đã để 10 đô la tiền tip lại. Người hầu bàn là một người Mỹ gốc Việt đã tỏ ra vô cùng bối rối vì tôi vì tôi đã không để 12 đô la mà chỉ để 10 đô la. Sau này tôi mới biết họ tính phần trăm tiền tip theo từng giá của bữa ăn. Tôi thực sự không biết đi đâu đó. Sao người hầu bàn kia không gọi thích cho tôi? Và sao người hầu bàn kia không có thể nói: "Quý ông còn thiêu 2 đô la tiền tip theo quy định, những người quý ông không có 2 đô la thì cũng không sao. Mong quý ông trở lại nhà hàng chúng tôi để chúng tôi được phục vụ quý ông". Người nói như vậy, người hầu bàn và nhà hàng của anh ta sẽ không bao giờ mất 2 đô la (vì dường như nhiên tôi sẽ thêm) mà còn được một cái gì đó giá trị gấp ngàn lần giá trị của 2 đô la kia. Và

Thầy nói về công việc mà chúng ta đang cho đất nước ta

Tác Giả: Nguyễn Quang Thiá

Chúa Nhật, 25 Tháng 9 Năm 2011 08:35

---

chúng ta chọn những người ở New York sau đó tôi sẽ tìm đến nhà hàng đó. Bởi có gì hạnh phúc hơn khi đất nước trở lại mà tôi chọn đã trồng gieo vào lòng mình sẽ xúc động và kính trọng. Những bây giờ, trong các nhà hàng ở Mỹ, người ta tính tiền tip vào luôn hóa đơn thanh toán. Nghe rất khoa học và sòng phẳng nhưng vẫn không nên mất khía cạnh nào đó.

Sau khi tôi chia sẻ những tip, người ta hỏi bạn hỏi chúng tôi có cần gì nữa mà anh ta có thể phục vụ chúng tôi. Chúng tôi cảm ơn anh. Anh cúi đầu chào chúng tôi và bước lùi một bước mời chúng tôi đi. Một người tôi chia sẻ, một cái cúi đầu, một bước lùi, một nụ cười thân ái, một giọng nói tin cậy của một người bạn đã mất lòng nể làm nên nhân cách người Nhật. Họ đã từ mất đất nước nghèo nàn và tan hoang vì chiến tranh trở thành đất nước văn minh, văn hóa và giàu có. Họ không bán hàng giả, hàng dỏm, họ không dùng tiền hay vũ khí đe dọa người khác. Sự nhàn nhai trong hành động lau chùi giày cho khách và sự chia sẻ tiền tip của người bạn bàn Nhật và sự nhàn nhai của người bán hàng Trung Quốc và cách ăn mì tôm của cựu sinh viên Trung Quốc hoàn toàn khác nhau.

Sự nhàn nhai của người Nhật là sự rèn luyện nhân cách, là lòng xấp xỉ văn hóa, là sự tôn trọng con người và ý chí vươn lên. Sự nhàn nhai đó không chỉ là động lực tham vọng nông cuống và những mưu mô. Cũng những người Nhật đã dạy cho con em của họ về những khó khăn mà dân tộc Nhật phải đương đầu, dạy cho mọi người Nhật hãy bằng hành động trung thực của mình làm cho văn hóa Nhật, nhân cách Nhật cũng như giá trị những sản phẩm made in Japan lan tỏa vào lòng con người trên toàn thế giới chứ không phải là những cuộc "xâm lăng" dạy dỗ tính đôi khi phi nhân và ác độc.